

หลักสูตรการทอผ้าไหม จำนวน 15 ชั่วโมง  
กลุ่มอาชีพ ความคิดสร้างสรรค์  
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเฝ้าไร่

## ความเป็นมา

“ผ้าไหมลายพระธาตุรวงข้าว” เป็นลายผ้าประจำอำเภอเฝ้าไร่ ซึ่งพระธาตุรวงข้าวมีลักษณะเป็นเจดีย์ที่สวยงาม เพื่อเป็นการตอบแทนและบูชาพระพุทธเจ้าและพระแม่โพสพ รวมถึงเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของชาวอีสานที่สืบต่อกันมาแต่โบราณกาล และยังเป็น การส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ซึ่งประชากรมีอาชีพหลักทำนา ทำสวนยางพารา ปลูกพืชผัก และอีกอาชีพหนึ่งคือ การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และการทอผ้า ในสมัยก่อน การทอผ้าจะทอเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มของคนในครัวเรือน คนในสมัยก่อนผู้ชาย จะใช้ผ้าขาวม้า และผ้าโสร่งส่วนผู้หญิงจะสวมใส่ผ้าถุง เมื่อผู้ชายไปทำนา ผู้หญิงจะอยู่บ้านประกอบอาหาร ยามว่างจะมานั่งทอผ้า แต่กว่าจะมาถึงขั้นตอนการทอนั้น ก็ยากลำบาก เพราะจะต้องปลูกหม่อน เพื่อนำใบหม่อนมาเลี้ยงไหม การเลี้ยงไหมต้องใช้เวลาหลายเดือนกว่าจะได้รังไหมมาสาวเป็นเส้นไหม นำเส้นไหม ไปฟอกย้อม มัดลาย แล้วนำมาทอเป็นผืนผ้าในรูปแบบและลวดลายที่ได้สวยงาม

“ผ้าไหมลายพระธาตุรวงข้าว” ถูกถักทอจากมือ ด้วยภูมิปัญญาของคนในอำเภอเฝ้าไร่ ด้วยหยาดเหงื่อแรงงานของชาวบ้านโดยแท้ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านแบง ได้นำเอาภูมิปัญญาจากที่ได้รับการถ่ายทอดการทอผ้า “ผ้าไหมลายพระธาตุรวงข้าว” มาสร้างสรรค์ลวดลาย ที่มีความงดงามและแปลกตา มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นผ้าที่มีประวัติความเป็นมา และมีความเชื่อว่า “ผ้าไหมลายพระธาตุรวงข้าว” เป็นผ้ามงคล มีความสดใสและสวยงาม มักนิยมสวมใส่ในงานบุญ และในงานแต่งงานซึ่งฝ่ายหญิงนิยมใช้สำหรับไหว้ผู้ใหญ่ทางฝ่าย

“ผ้าไหมลายพระธาตุรวงข้าว” จึงเป็นเสมือนสายไหมที่ถักทอวิถีชีวิตของคนในชนบท ที่มีความผูกพันและสานต่อภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบัน

## หลักการของหลักสูตร

1. เน้นการเลือกใช้เส้นไหมสีเหลืองในการทอ ซึ่งจะทำให้ผ้ามีความนุ่มพลิ้วน่าสวมใส่
2. เน้นการประยุกต์ลวดลาย และสีย้อม ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เป็นรูปแบบการขายที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย

## จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการทอผ้าไหม สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดลาย การย้อมสี ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ
4. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าไหม

## กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

1. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ
2. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ
3. ควรเป็นผู้มีใจรักในการทอผ้าและมีความละเอียดลออ

ระยะเวลา ที่เรียน รวม 15 ชั่วโมง

ภาคทฤษฎี จำนวน 5 ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ จำนวน 10 ชั่วโมง

## โครงสร้างหลักสูตร

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียน	ชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1.ช่องทางการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม	1.1 อธิบายความสำคัญในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม 1.2 อธิบายความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม ได้แก่ การวางแผนและการบริหารจัดการ การหาแหล่งเงินทุน ความต้องการของตลาดและการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ได้ 1.3 สามารถจัดหาแหล่งเรียนรู้ได้	1.1 ความสำคัญในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม 1.2 ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม - การวางแผนและบริหารจัดการ - แหล่งเงินทุน และการจัดการหาเงินทุน - ความต้องการของตลาด - ช่องทางการจัดหาหน่วย 1.3 ศึกษาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง - ศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหม ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ - สถานประกอบการเกี่ยวการทอผ้าไหม - ร้านค้าหรือตัวแทนในการจำหน่ายผลผลิต	1.1ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่อต่างๆสถานประกอบการ สื่อของจริง ภูมิปัญญาในชุมชน เพื่อนาข้อมูลมาใช้ในการประกอบอาชีพ ที่มีความเป็นไปได้ในชุมชน 1.2 วิเคราะห์อาชีพจากข้อมูลต่างๆ 1.3 ศึกษาดูงานในสถานประกอบการและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัอาชีพที่ตัดสินใจเลือก 1.4 ผู้เรียนตัดสินใจเลือกอาชีพ	1	

	1.4 สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้	เครือข่ายกลุ่มทอผ้าไหม ๑.๔ การตัดสินใจเลือกอาชีพ - ความต้องการของตลาด - สถานประกอบการ เครือข่ายกลุ่ม องค์กร ที่ประสบผลสำเร็จ			
2.ทักษะการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม	2.1 อธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหม สุนทรียได้แก่ ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ผ้าไหม กระบวนการและรูปแบบการทอผ้าไหมความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมได้ 2.2 สามารถเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบได้แก่ ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอ การเลือกเส้นไหม วัตถุดิบ และส่วน ประกอบ ได้ 2.3 สามารถอธิบายการฟอกไหม วัตถุประสงค์ของการฟอกไหม วัสดุ และอุปกรณ์	2.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหม - ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมผ้าไหม - กระบวนการและรูปแบบการทอผ้าไหม - ความสำคัญและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม 2.2 การเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบ - ขั้นตอนในการเตรียมไหมสำหรับการทอผ้าไหม - การเลือกเส้นไหม - วัตถุดิบและส่วนประกอบ 2.3 การฟอกไหม - วัตถุประสงค์ของการฟอกไหม	2.1ทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ และพื้นฐานของผู้เรียน 2.2ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหม 2.3 อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2.4 จัดทำแผนการฝึกทักษะการทอผ้าไหม 2.5วิทยากรบรรยายและสาธิต 2.6 ฝึกปฏิบัติจริง 2.7 ทดสอบหลังเรียน 2.8 ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง หลังเรียนอย่างต่อเนื่อง		10

	<p>ของการพอกไหม ขั้นตอนการพอก ชั้นควรระวังในการ พอกไหม</p> <p>2.4 สามารถอธิบาย การกักไหม/การ แกว่งไหม จุดประสงค์ของการ กักไหม/การแกว่ง ไหม วัสดุและ อุปกรณ์ วิธีการกัก ไหม/การแกว่งไหม ข้อควรระวังในการ กักไหม/การแกว่ง ไหม</p> <p>2.5 สามารถอธิบาย การเตรียมเส้นไหม/ ไหมยืน ขั้นตอนการ เตรียมเส้นไหมพุ่ง/ ยืนการออกแบบ ลวดลาย การร้อย หลอดเล็กเป็นพวง</p> <p>๒.๖ สามารถ อธิบายการคั่นเส้น ไหม จุดประสงค์ ของการคั่นไหมวัสดุ และอุปกรณ์ วิธีการ คั่นไหม ข้อควร ระวังในการคั่นไหม</p> <p>๒.๗ สามารถ อธิบายการ ออกแบบลายและ การย้อมสีไหม วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ</p>	<p>- วัสดุและอุปกรณ์ของ การพอกไหม - ขั้นตอน การพอก - ชั้นควรระวัง ในการพอกไหม</p> <p>2.4 การกักไหม/การ แกว่งไหม - จุดประสงค์ ของการกักไหม/การ แกว่งไหม - วัสดุและ อุปกรณ์ - วิธีการกัก ไหม/การแกว่งไหม - ข้อ ควรระวังในการกัก ไหม/การแกว่งไหม</p> <p>2.5 การเตรียมเส้นไหม/ ไหมยืน - ขั้นตอนการ เตรียมเส้นไหมพุ่ง/ยืน - การออกแบบลวดลาย - การร้อยหลอดเล็กเป็น พวง</p> <p>2.6 การคั่นเส้นไหม - จุดประสงค์ของการคั่น ไหม - วัสดุและอุปกรณ์ - วิธีการคั่นไหม - ข้อ ควรระวังในการคั่นไหม</p> <p>2.7 การออกแบบลาย และการย้อมสีไหม</p>			
--	--	---	--	--	--

	<p>มัดลาย/ขั้นตอน/ การย้อมสีไหม ข้อ ควรระวังในการมัด ลายและย้อมสีไหม การตรวจสอบความ ถูกต้องของลวดลาย 2.8 สามารถอธิบาย การรอเส้นไหมยืน/ ไหมพุ่ง จุดประสงค์ ของการกรอไหม วัสดุและอุปกรณ์ วิธี/ขั้นตอนการกรอ ไหมข้อควรระวังใน การกรอไหม 2.9 สามารถอธิบาย การม้วน/ปั่นไหม จุดประสงค์ของการ ม้วน/ปั่นไหม วัสดุ และอุปกรณ์ วิธีการ การม้วน/ปั่นไหม ข้อควรระวังในการ การม้วน/ปั่นไหม 2.10 สามารถ อธิบายการเก็บ ตะกอ จุดประสงค์ ของการเก็บถัก ตะกอ วัสดุและ อุปกรณ์ วิธี/ ขั้นตอนการเก็บ ตะกอ ข้อควรระวัง ในการเก็บตะกอ 2.11 สามารถ อธิบายการทอผ้า ไหม ขั้นตอนการทอ ผ้าไหม การเตรียม</p>	<p>วัสดุอุปกรณ์ - วิธีการมัด ลาย/ขั้นตอน/การย้อมสี ไหม - ข้อควรระวังใน การมัดลายและย้อมสี ไหม - การตรวจสอบ ความถูกต้องของ ลวดลาย 2.8 การรอเส้นไหมยืน/ ไหมพุ่ง - จุดประสงค์ ของการกรอไหม - วัสดุและอุปกรณ์ - วิธี/ ขั้นตอนการกรอไหม - ข้อควรระวังในการกรอ ไหม 2.9 การม้วน/ปั่นไหม - จุดประสงค์ของการ ม้วน/ปั่นไหม - วัสดุและ อุปกรณ์ - วิธีการการ ม้วน/ปั่นไหม - ข้อควร ระวังในการม้วน/ปั่นไหม 2.10 การเก็บตะกอ - จุดประสงค์ของการเก็บ ถักตะกอ - วัสดุและ อุปกรณ์ - วิธี/ขั้นตอนการเก็บ ตะกอ - ข้อควรระวังใน การเก็บตะกอ 2.11 การทอผ้าไหม - ขั้นตอนการทอผ้าไหม - การเตรียมกี่ - การนำ หลอดพุ่งใส่กระสวย - การเหยียบตะกอ - การพุ่งกระสวย - การจัด ลวดลายและแต่งริมขอบ ผ้า</p>			
--	--	---	--	--	--

	<p>การเตรียมก็ การนำ หลอดฟุ้งใส่กระสวย การเหยียบตะกอ การฟุ้งกระสวย การจัดลวดลายและ แต่งริมขอบผ้า การ กระแทกฟิม การชิง หน้าผ้าให้ตั้งการต่อ เส้นไหมยืนและเส้น ไหมฟุ้งเมื่อเส้นไหม ขาด การปรับและ ปล่อยเส้นไหมยืน การหวีเส้นยืนขณะ ทอผ้าไหมการเก็บก็ เมื่อหยุดพักการทอ ผ้าไหม</p> <p>2.12 สามารถ อธิบายการประยุกต์ รูปแบบการขายเป็น ผ้าแบบต่างๆ ที่ สามารถนำไปใช้ได้ อย่างหลากหลาย การทอผ้าคลุมไหล่ การทอผ้าพันคอ การทอผ้ารูปแบบ อื่นๆ เช่น ผ้าบุโต๊ะ ผ้าตกแต่งผนัง และ อื่น ๆ</p>	<p>- การกระแทกฟิม - การ ชิงหน้าผ้าให้ตั้ง - การต่อ เส้นไหมยืนและเส้นไหม ฟุ้งเมื่อเส้นไหมขาด - การปรับและปล่อยเส้น ไหมยืน - การหวีเส้นยืน ขณะทอผ้าไหม - การ เก็บก็เมื่อหยุดพักการทอ ผ้าไหม</p> <p>2.12 การประยุกต์ รูปแบบการขายเป็นผ้า แบบต่างๆ ที่สามารถนา ไปใช้ได้อย่างหลากหลาย - การทอผ้าคลุมไหล่ - การทอผ้าพันคอ - การทอผ้ารูปแบบอื่นๆ เช่น ผ้าบุโต๊ะ ผ้าตกแต่ง ผนัง และอื่นๆ</p>			
--	--	--	--	--	--

3. การบริหารจัดการ อาชีพ	3.1 สามารถการ บริหารจัดการ อาชีพการทอผ้า ไหม การดูแล รักษาคุณภาพของ ผ้าไหมการลด	3.1 การบริหารจัดการ อาชีพการทอผ้าไหม - การดูแลรักษาคุณภาพ ของผ้าไหม - การลด ต้นทุนในการผลิตของผ้า ไหม - การเพิ่มมูลค่า	3.1 การบริหารจัดการจัด ให้ผู้เรียน 3.1.1 ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับการบริหารจัดการ 3.1.2 วิทยากรบรรยาย การกำหนดและควบคุม	1	
-----------------------------	--	---	--	---	--

	<p>ต้นทุนในการผลิตของผ้าไหม การเพิ่มมูลค่าสินค้า การแปรรูป การออกแบบ การประยุกต์ใช้</p> <p>3.2 สามารถจัดการการตลาด ทาฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ/คู่แข่งทางการตลาด ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการขาย และการบริการ การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์</p>	<p>สินค้า การแปรรูป การออกแบบ การประยุกต์ใช้</p> <p>3.2 จัดการการตลาด - ทาฐานข้อมูลลูกค้าที่ใช้บริการ/คู่แข่งทางการตลาด - ประชาสัมพันธ์ - ส่งเสริมการขายและการบริการ - การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์</p>	<p>คุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ</p> <p>3.1.3 ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ห้ลดต้นทุนการผลิตแต่คุณ</p> <p>3.1.4 วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและมีแนวทางในการจัดการความเสี่ยง</p> <p>3.2 การบริหารจัดการตลาด</p> <p>3.2.1 ผู้เรียนศึกษาข้อมูลการตลาดและวิเคราะห์ความต้องการของตลาดจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา</p> <p>3.2.2 กำหนดทิศทางเป้าหมายกลยุทธ์และแผนการตลาด</p> <p>3.2.3 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการจัดการตลาด เช่น การคิดต้นทุนการผลิตกำหนดราคาขาย การส่งเสริมการขาย และการกระจายสินค้า</p>		
	<p>3.3สามารถจัดการความเสี่ยง วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหมแก้ปัญหาความเสี่ยงในการ</p>	<p>3.3จัดการความเสี่ยง - วิเคราะห์ศักยภาพในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม - แก้ปัญหาความเสี่ยงในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม</p>	<p>3.3 การจัดการความเสี่ยง</p> <p>3.3.1 ผู้เรียนสำรวจและศึกษาแหล่งวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและควบคุมคุณภาพสินค้าจากผู้จำหน่ายที่หลากหลาย</p>	<p>1</p>	

	ประกอบอาชีพการ ทอผ้าไหม		3.3.2 ผู้เรียนร่วมกัน อภิปรายและวิเคราะห์ ปัจจัยเสี่ยงในด้านต่างๆ ที่ คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการ ประกอบอาชีพ 3.3.3 อภิปรายแสวงหา แนวทางจัดการความเสี่ยง จากภูมิปัญญาและ ผู้เชี่ยวชาญ		
4.โครงการประกอบ อาชีพ	4.1บอก ความสำคัญของ โครงการอาชีพ 4.2บอกประโยชน์ ของโครงการอาชีพ 4.3 อธิบาย องค์ประกอบของ โครงการอาชีพ 4.4อธิบายการ เขียนโครงการ อาชีพ การประเมิน ความเหมาะสม และสอดคล้องของ โครงการ	4.1ความสำคัญของ โครงการอาชีพ 4.2ประโยชน์ของ โครงการอาชีพ 4.3 องค์ประกอบของ โครงการอาชีพ 4.4 การเขียนโครงการ อาชีพ 4.5 การประเมินความ เหมาะสมและสอดคล้อง ของโครงการ	4.1 จัดให้ผู้เรียนศึกษา เนื้อหาจากใบความรู้เรื่อง ความสำคัญของโครงการ อาชีพประโยชน์ของ โครงการอาชีพ องค์ประกอบของโครงการ อาชีพแล้วจัดกิจกรรม สนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นเพื่อสร้าง แนวคิดในการดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ 4.2 จัดให้ผู้เรียนศึกษา สาระข้อมูลจากใบความรู้ เรื่องตัวอย่างการเขียน โครงการอาชีพที่ดี เหมาะสม และถูกต้อง พร้อมการ อภิปรายเพื่อสรุปแนวคิด เป็นแนวทางในการเขียน โครงการอาชีพที่ดี เหมาะสมและถูกต้อง 4.3 จัดให้ผู้เรียนฝึก ปฏิบัติการเขียนโครงการ อาชีพ 4.4 กำหนดให้ผู้เรียนฝึก คล้อยของ	1	



			<p>ปฏิบัติการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการอาชีพ</p> <p>4.5 จัดให้ผู้เรียนปรับปรุงโครงการอาชีพให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง</p> <p>4.6 กำหนดให้ผู้เรียนเขียนโครงการอาชีพของตนเองเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานอาชีพและใช้ในการดำเนินการประกอบอาชีพต่อไป</p>		
--	--	--	---	--	--

#### การจัดกระบวนการเรียนรู้

1. ศึกษาจากเอกสารและภูมิปัญญา
2. ฟังวิทยากรบรรยายให้ความรู้
3. การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. ทำใบความรู้และใบงาน
6. ฝึกปฏิบัติด้วยเองเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง
7. ฝึกปฏิบัติและทดสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

#### สื่อสารเรียนรู้

1. สื่อเอกสาร
2. เอกสารประกอบการเรียนรู้
3. ใบงาน
4. ภูมิปัญญา
5. สถานประกอบการ

#### การวัดและประเมินผล

1. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
2. การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ ได้ผลงานที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ และจบหลักสูตร

### การจบหลักสูตร

1. มีเวลาเรียนและปฏิบัติตามหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3. มีผลงานที่มีคุณภาพจึงจะได้รับวุฒิปัตร์

### เอกสารหลักฐานการศึกษา

1. หลักฐานการประเมินผล
2. ทะเบียนคุมวุฒิปัตร์
3. วุฒิปัตร์ ออกโดยสถานศึกษา

### การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการประกอบอาชีพเลือกที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น